

19.11.2019

prof. zw. dr hab. Włodzimierz Anioł
Uniwersytet Warszawski

Ocena

dorobku naukowego i rozprawy habilitacyjnej dr. Aleksandry Zubrzyckiej-Czarneckiej w związku z Jej postępowaniem habilitacyjnym w dziedzinie nauk społecznych, w dyscyplinie nauki o polityce i administracji

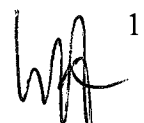
I. Ocena aktywności naukowej

Pani dr **Aleksandra Zubrzycka-Czarnecka** jest politologiem i absolwentką studiów w tej dyscyplinie w zakresie polityki społecznej na Uniwersytecie Warszawskim, gdzie otrzymała dyplom magisterski w 2006 r. Cztery lata później, w 2010 r. uzyskała stopień naukowy doktora nauk humanistycznych w zakresie nauk o polityce na Wydziale Dziennikarstwa i Nauk Politycznych UW na podstawie rozprawy pt. *Polityka mieszkaniowa we Francji na przełomie XX i XXI wieku*¹. W 2011 r. została zatrudniona na stanowisku adiunkta w Instytucie Polityki Społecznej na tymże wydziale (obecnie Wydział Nauk Politycznych i Studiów Międzynarodowych). W latach 2016-2017 pełniła tam funkcję wicedyrektora ds. dydaktycznych. Po likwidacji w br. IPS, jako adiunkt kontynuuje pracę w Katedrze Metodologii Badań nad Polityką WNPiSM.

Problematyka badawcza Habilitantki mieści się w interdyscyplinarnych – łączących wiedzę politologiczną z innymi naukami społecznymi – badaniach nad polityką społeczną. Jej zainteresowania i twórczość naukowa po uzyskaniu stopnia doktora koncentrowały się zwłaszcza na dwóch polach.

1. Główna dziedzina to niewątpliwie **problemy polityki mieszkaniowej** – jej podstawy teoretyczne i organizacyjne, sprawczość aktorów społecznych w jej kreowaniu i realizacji, wpływ tej polityki na warunki życia wybranych grup społecznych (zwłaszcza seniorów), a także zwrotne oddziaływanie różnych podmiotów na kształt

¹ W wersji zmodyfikowanej została ona opublikowana w formie autorskiej książki pod tym samym tytułem: *Polityka mieszkaniowa we Francji na przełomie XX i XXI wieku*, ASPRA-JR, Warszawa 2011.

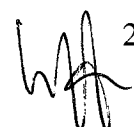
 1

polityki mieszkaniowej. Podejmowany był tu m.in. temat innowacyjnych instrumentów związanych ze społecznym pośrednictwem najmu (we Francji i Belgii), sytuacja mieszkaniowa w Polsce, specyfika działań Unii Europejskiej. W tym obszarze badań, niezależnie od wspomnianej tzw. książki podoktoratowej z 2011 r., mieści się 10 publikacji w czasopismach i tomach zbiorowych, a także monografia autorska z 2019 r. przedstawiona jako główne osiągnięcie naukowe w postępowaniu habilitacyjnym (o której więcej za chwilę).

2. Aktywności poznawczej dr A. Zubrzyckiej-Czarneckiej w powyższej dziedzinie towarzyszyły jej **badania nad wybranymi aspektami polityki społecznej**, ze szczególnym uwzględnieniem doświadczeń francuskich w tej sferze (niezależnie od analizowanej polityki mieszkaniowej Francji, tematem studiów był system zabezpieczenia społecznego w tym kraju, integracja imigrantów itp.). Przedmiotem dociekań na tym drugim polu była też sprawczość i uczestnictwo różnych aktorów w kształtowaniu i implementacji polityki społecznej, polityka miejska wobec osób starszych w międzynarodowym ujęciu porównawczym, jak również niektóre zagadnienia teoretyczno-metodologiczne, m.in. przydatność podejścia dyskursywnego, konwencje jako kategoria teoretyczna. W tym nurcie doliczyłem się z kolei 8 publikacji po uzyskaniu przez Habilitantkę stopnia doktora.

Na **dorobek publikacyjny** dr A. Zubrzyckiej-Czarneckiej po obronie doktoratu składa się zatem w sumie 20 samodzielnych pozycji naukowych, w tym dwie książki. Oprócz autorskiej monografii podoktoratowej i wydanej w Polsce anglojęzycznej rozprawy habilitacyjnej, jest to 1 zagraniczny artykuł opublikowany w „Housing Studies”, wysoko punktowanym czasopiśmie znajdującym się w bazie JRC lub na liście ERIH i mieszczącym się w części A resortowej listy czasopism naukowych (Impact Factor: 1,639; CiteScore 2017: 1,95) oraz 17 innych tekstów drukowanych głównie w takich renomowanych krajowych periodykach jak „Problemy Polityki Społecznej. Studia i Dyskusje” (4) i „Polityka Społeczna” (2), a także w pracach zbiorowych wydawanych przez cenionych w środowisku naukowym edytorów (m.in. Dom Wydawniczy Elipsa, Wydawnictwo UW).

Według mnie łączny dorobek publikacyjny pod względem ilościowym – a w jeszcze większym stopniu jakościowym – w wystarczającym stopniu odpowiada kryteriom wymaganym w celu uzyskania wnioskowanego awansu naukowego. Odbiór tego dorobku w środowisku naukowym i literaturze przedmiotu mierzony wskaźnikami bibliometrycznymi –

 2

tj. 24 cytowań oraz indeks Hirscha – 3 według bazy Publish or Perish (według bazy Web of Science w obu przypadkach 0) - jest jeszcze umiarkowany, ale obiecujący, a wydana w br. po angielsku wartościowa pod wieloma względami rozprawa habilitacyjna zapewne przyczyni się do wzmocnienia obecności refleksji naukowej Habilitantki w obiegu międzynarodowym.

Aktywność publikacyjna Kandydatki była ściśle związana z jej udziałem w licznych **projektach naukowych** oraz przedsięwzięciach badawczych i eksperckich, których część miała charakter międzynarodowy. Uczestniczyła w sumie w 10 projektach, w tym jako kierownik i główny wykonawca w 7, z których większość miała wymiar uczelniany (badania statutowe i służące rozwojowi młodej kadry). Wśród nich jest jednak także realizowany samodzielnie w latach 2017-2020 grant finansowany przez Narodowe Centrum Nauki (warto dodać, że wniosek w jego sprawie w konkursie Sonata 12 został w stosownym panelu oceniony najwyżej ze wszystkich zgłoszonych), jak również projekt sfinansowany w 2018 r. przez Vrije Universiteit Brussel.

W związku ze swoimi badaniami Habilitantka uczestniczyła w 11 krajowych i zagranicznych **konferencjach** naukowych, na których wygłaszała swoje referaty – także w językach francuskim i angielskim, m.in. we Francji, Portugalii i Belgii. Regularnie i aktywnie brała udział w wydarzeniach organizowanych przez polski oddział europejskiej sieci badaczy polityki społecznej ASPAnet Poland. Uczestniczyła też w konferencjach odbywających się w ramach European Network for Housing Research (ENHR). Blisko współpracuje zwłaszcza z naukowcami francuskimi i belgijskimi.

Po obronie doktoratu odbyła w latach 2018-2019 dwa dłuższe uniwersyteckie **staże badawcze**: trzymiesięczny Visiting Research Fellowship w belgijskim Brussels Centre for Urban Studies oraz miesięczny pobyt we francuskim Universite de Paris I Pntheon-Sorbonne w ramach French Government Scholarship, niezależnie od wcześniejszego udziału w Programie Erasmus w Instytucie Nauk Politycznych w Lille.

Wyrazem uznania dla kompetencji naukowych dr A. Zubrzyckiej-Czarneckiej jest m.in. zapraszanie jej do przygotowania **recenzji** manuskryptów przedkładanych do druku w renomowanych czasopismach o zasięgu międzynarodowym (4 opinie dla „Housing Studies” i „Research Papers in Economics and Finances”). Recenzowała też artykuły na potrzeby redakcji polskiego periodyku „Problemy Polityki Społecznej. Studia i Dyskusje”.

Dr Zubrzycka-Czarnecka była **współorganizatorką** kilku międzynarodowych imprez naukowych przygotowanych w ramach europejskich sieci współpracy, m.in. ESPAnet skupiającej badaczy polityki społecznej. Utrzymuje robocze kontakty z Ośrodkiem Kultury Francuskiej UW. Występuje w roli **eksperta i recenzenta**, przygotowując opracowania i opinie m.in. na potrzeby EAPAN Poland, NSZZ Solidarność, Fundacji Eberta, Centrum Rozwoju Zasobów Ludzkich. Popularyzowała wiedzę o polityce mieszkaniowej i społecznej na wielu seminariach i uczestnicząc w otwartych dla szerszej publiczności panelach dyskusyjnych. Od 2009 r. jest członkiem Polskiego Towarzystwa Polityki Społecznej.

Doświadczenie dydaktyczne Habilitantki obejmuje prowadzenie ćwiczeń, konwersatoriów, seminariów licencjackich i wykładów w UW, głównie na kierunku studiów – polityka społeczna. Problematyka kilkunastu prowadzonych do tej pory różnego rodzaju zajęć dotyczyła przede wszystkim polityki mieszkaniowej i miejskiej, ale także kwestii społecznych, planowania i prognozowania społecznego, służb społecznych oraz międzynarodowej porównawczej polityki społecznej. Wypromowała dotychczas 6 licencjatów. Zrecenzowała blisko 100 prac licencjackich i magisterskich.

W sumie dotychczasowy dorobek akademicki dr A. Zubrzyckiej-Czarneckiej oceniam jako bardzo znaczący. Stanowi on twórczy wkład do polskich badań w dziedzinie nauk społecznych i politologii, zwłaszcza w zakresie studiów nad polityką społeczną i mieszkaniową. W okresie po uzyskaniu doktoratu wykazywała się istotną aktywnością naukową, o czym świadczą dokonania publikacyjne oraz uczestnictwo w wielu projektach badawczych.

II. Ocena rozprawy habilitacyjnej pt. *Social actors in the housing policy proces. A constructivist perspective* (Dom Wydawniczy Elipsa, Warszawa 2019, stron 302)

Punktem wyjścia tej pracy jest stwierdzenie przez Habilitantkę istniejącej w badaniach nad mieszkalnictwem i polityką mieszkaniową luki konceptualnej i metodologicznej, która polega na niedostatku stosownych narzędzi badawczych, umożliwiających zdobycie pogłębionej wiedzy na temat udziału aktorów społecznych w procesach stanowienia i realizowania wspomnianej polityki. Za **główną hipotezę** rozprawy Autorka uznała założenie, że proponowany przez nią schemat „*D-Housing*” (co jest skrótem określenia: *Deliberative Democracy of Housing Policy Process*) może być przydatnym instrumentem w badaniu owego zagadnienia, a tym samym bodaj w jakiejś części wypełnić zidentyfikowaną lukę.

Jeśli dobrze odtworzyłem zamiar badawczy Habilitantki (a wydaje mi się, że tak), to nie do końca poprawnie, a w każdym razie trochę nieściśle sformułowany został we Wstępie rozprawy jej zasadniczy cel teoretyczno-metodologiczny: „*The theoretical and methodological aim of the dissertation is to obtain a broader and deeper insight into the role of social actors in the housing policy process by expanding the author’s >D-Housing< scheme*” (str. 11 rozprawy hab., podobnie też na str. 3 autoreferatu). Poszerzenie i pogłębienie wiedzy na temat roli aktorów społecznych w polityce mieszkaniowej to jest raczej cel poznawczo-praktyczny, a nie teoretyczno-metodologiczny. Tym ostatnim wydaje się natomiast skonstruowanie założeń oraz zastosowanie i przetestowanie (zweryfikowanie) użyteczności autorskiego schematu analitycznego, w oparciu o przypadek lokalnej polityki mieszkaniowej w wybranym mieście.

Nawiasem mówiąc, podobnie nieco niefortunne (albo tylko nieprecyzyjne) jest określenie w tym samym miejscu głównego problemu naukowego rozprawy: „*The research problem in this work is formulating a research scheme which would enable the author to examine the involvement of social actors in the housing policy process and enrich the achievements of housing studies so far with the use of a constructivist approach*”. Zbudowanie rzeczzonego schematu to raczej zadanie badawcze, natomiast problem naukowy to w najogólniejszym sensie zdiagnozowany pewien stan niewiedzy w jakimś obszarze rzeczywistości, rodzaj niedostatku albo „niedosytu” w danej dyscyplinie naukowej, którego jakość i skalę określa indywidualny badacz, krytycznie oceniając czy pewne pytania znajdują w ogóle na gruncie nauki jakiegokolwiek (albo satysfakcjonujące) odpowiedzi, czy też może one są, ale błędne. W tym konkretnym przypadku problemem jest zatem wspomniana wcześniej luka w wiedzy.

Pozostawiając na boku te drobne ułomności i zastrzeżenia, chciałbym stwierdzić, że przedstawione do oceny osiągnięcie naukowe w postaci publikacji książkowej ma duże wartości teoretyczno-metodologiczne i poznawcze, zawiera szereg cennych rozważań, spostrzeżeń i wniosków. Wysoko oceniam realizację postawionych w pracy celów badawczych. Zasadniczy tok wywodów zaprezentowany w książce ma bardzo logiczną i przekonującą strukturę. Analizę przeprowadzono na trzech głównych poziomach i w trzech etapach, co odpowiada też kolejnym fragmentom opiniowanej monografii.

Najpierw – w fazie pierwszej - Habilitantka zrekonstruowała różne teoretyczne nurty podejścia konstruktywistycznego rozwijane w ramach badań nad mieszkalnictwem (*housing*

studies), szczególną wagę przywiązując do ujmowania tam kwestii aktorów społecznych. Obszernemu omówieniu tego zagadnienia poświęcono dwie pierwsze części książki².

Następnie – w fazie drugiej – Kandydatka zaproponowała i wyłożyła bliżej specyficzne założenia autorskiego schematu analitycznego „*D-Housing*”, który rozwija i uzupełnia przywołane wcześniej koncepcje teoretyczno-metodologiczne. Wykorzystuje przy tej okazji rozważania teoretyczne prowadzone na gruncie szeroko rozumianych nauk politycznych, z uwzględnieniem refleksji nad polityką publiczną i społeczną. Przywołuje nieliczne dotąd na świecie ujęcia politologiczne w ramach *housing studies* (B. Bengtsson). W wypracowaniu własnej koncepcji użyteczny okazał się m.in. klasyczny model stadialny polityki publicznej (*policy stages framework*) propagowany najwcześniej przez Harolda Lasswella. (W inspirowanym tym ujęciem diagramie nr 8 na str. 206 skorygowałbym trzecią „jednostkę analizy”, zastępując *Implication* przez *Implementation*, bo chodzi tu raczej o realizację polityki, a nie jej implikacje, uwzględniane już w czwartej jednostce pn. *Consequences*). To jest część III książki.

W końcu – w fazie trzeciej – Habilitantka aplikuje swój schemat do empirycznej analizy polityki mieszkaniowej w konkretnym polskim mieście-ogrodzie, gros uwagi poświęcając udziałowi lokalnych aktorów społecznych w dyskusjach dotyczących definiowania tej polityki (zwłaszcza na forum Społecznej Komisji Mieszkaniowej). Przygląda się przy tej okazji m.in. różnym formom demokracji partycypacyjnej i deliberatywnej, czy współrządzenia (*co-governance*). Ciekawą obserwacją jest ustalenie, że w badanej lokalnej społeczności aktorzy polityczni są bardziej niż na poziomie krajowym otwarci na dyskusję z różnymi aktorami społecznymi, ale najczęściej jest to otwartość czysto deklaratywna, co oznacza, że koncyliacyjny dyskurs nie przekłada się na inkluzywne praktyki społeczne. Empiryczne studium przypadku jest zawarte w części IV książki.

Moim zdaniem jest to monografia w bardzo udany sposób łącząca tradycyjną perspektywę politologiczną (*political science*) z Lasswellowskim paradygmatem analizy polityk publicznych (*policy sciences, public policy analysis*). Dowodnie pokazuje, że na sprawy mieszkalnictwa można i warto spoglądać okiem politologa, a nie tylko socjologa i ekonomisty, co do dzisiaj jest cechą dominującą w polskich badaniach nad tą sferą rzeczywistości i życia społecznego. Cenna jest ponadto zastosowana tu perspektywa

² Streszczający część II książki fragment autoreferatu na str. 8 wymaga korekty redakcyjnej - cztery wiersze tekstu są tam zdublowane.

konstruktywistyczna: spojrzenie na ów obszar, w szczególności zaś na rolę aktorów społecznych, przez pryzmat języka, dyskursów i narracji. W tym oryginalnym zamiarze badawczym i podejściu Habilitantki upatruję zatem podstawowy walor i naukowe nowatorstwo recenzowanej książki, i w tym sensie niewątpliwie wypełnia on lukę w krajowej literaturze i zasobach wiedzy, w szczególności zaś na gruncie badań politologicznych.

Dr Zubrzycka-Czarnecka w udany sposób łączy w swojej rozprawie spojrzenia klasycznego politologa z ambicjami teoretycznymi oraz przedstawicielki nauki o polityce społecznej jako dyscypliny stosowanej. Habilitantka dowodzi, że w konstruktywistycznej perspektywie mogą być owocnie poddawane analizie kwestie udziału aktorów społecznych w procesach polityki mieszkaniowej. Swoje rozważania oparła na szerokiej podstawie źródłowej - bardzo bogatej literaturze przedmiotu, w dużym stopniu anglojęzycznej i francuskojęzycznej.

Podsumowując, Autorka podjęła w swej monografii ważny i słabo rozpoznany przez polskich politologów temat. Pomyślnie i przekonująco odpowiedziała na sformułowane pytania badawcze. Pozytywnie zweryfikowała postawioną na początku książki hipotezę, która założyła istotną przydatność zaproponowanego oryginalnego schematu „*D-Housing*” jako użytecznego narzędzia do badania udziału aktorów społecznych w procesach polityki mieszkaniowej. Jest zarazem świadoma jego ograniczeń, bo z racji konstruktywistycznego rodowodu koncentruje się on na takich subiektywnych elementach procesu politycznego jak normy, znaki i symbole, a nie na dużo bardziej obiektywnych, systemowych strukturach i mechanizmach władzy publicznej.

Dodam, iż rozprawa habilitacyjna nie budzi warsztatowych wątpliwości, została napisana precyzyjnym językiem, jej struktura jest logiczna, a zawarte w niej wywody cechują się zdyscyplinowaniem i przejrzystością. W sumie przedstawiona przez Habilitantkę do oceny w postępowaniu rozprawa jest moim zdaniem znacznym wkładem w rozwój dyscypliny nauki o polityce, a tym samym stanowi osiągnięcie naukowe, o którym mówi art. 16 ust. 2 ustawy z 14.03.2003 r.

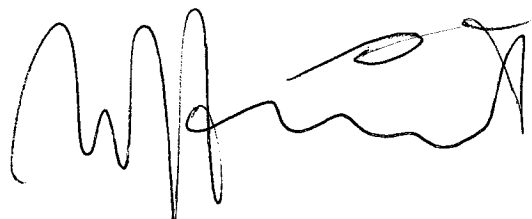
III. Konkluzja

Niezależnie od sformułowanych wyżej zastrzeżeń i uwag, które mają drugorzędne znaczenie, pragnę w konkluzji stwierdzić, iż dr **Aleksandra Zubrzycka-Czarnecka** z dużym powodzeniem podejmuje w swym dorobku naukowym i przedstawionej jako osiągnięcie habilitacyjne monografii bardzo istotne, a jednocześnie słabo obecne w polskiej literaturze

politologicznej zagadnienia związane z polityką mieszkaniową i mieszkalnictwem. Z jej rozległą wiedzą na ten temat i znajomością zagranicznej literatury przedmiotu idzie w parze duża umiejętność integrowania wyników badań, jakie prowadzone są w ramach różnych dyscyplin w obrębie nauk społecznych. Jej publikacje, poruszające również rozmaite inne aspekty polityki społecznej, wyróżniają się wnikliwością, dojrzałością teoretyczno-metodologiczną oraz świadczą o właściwym opanowaniu warsztatu naukowego. Ma ona ponadto duże osiągnięcia na polu dydaktycznym, organizatorskim, eksperckim i popularyzatorskim.

W moim przekonaniu Habilitantka jest w pełni przygotowana do samodzielnej pracy naukowej, a tym samym spełnia ustawowe wymogi przewidziane dla uzyskania stopnia naukowego doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki o polityce i administracji.

A handwritten signature in black ink, consisting of several stylized, overlapping loops and curves, positioned on the right side of the page.